

PL
UA

Фонд
«Освіта для демократії»

ПОЛЬСЬКО-
УКРАЇНСЬКИЙ
ОБМІН МОЛОДДЮ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ
ПОСІБНИК

Зміст

1.	Система освіти в Україні	7
2.	Система освіти в Польщі	9
3.	Календар навчального року в Україні	15
4.	Календар навчального року в Польщі	17
5.	Освітній проект та можливі форми діяльності	18
6.	Підготовка польсько-українського обміну	25
7.	Документація, про яку треба пам'ятати при молодіжному обміні	28
8.	Джерела фінансування польсько-українського обміну	33
9.	Кращі практики: Польсько-українська академія діалогу	36
10.	Кращі практики: Бажання, натхнення, ідеї – тобто вже п'ять спільних обмінів	41
11.	Додатки – зразки документів	46

R i T

Przemiany w reg

w. program R I

projekty par

współfinans

ty wyja

ia

a

le

SKA
bści

iany w regionie jest
rykańskiej Fundacji V
z Fundację Edukacja

Дорогі читачі!

Передаємо у ваші руки інформаційні та методичні матеріали про організацію польсько-української шкільної співпраці та молодіжного обміну. Зміст цієї публікації є результатом нашого понаддесятирічного досвіду, пов'язаного з проведенням «сваток» («свах») – семінарів-зустрічей для вчителів із Польщі та України, які хочуть налагодити міжнародну співпрацю. Починаючи з 2005 року, кількості учителів з одного та другого боку кордону взяли участь у заняттях, що проводилися активними методами польськими та українськими тренерками, завдяки чому педагоги змогли не лише познайомитися, а й дізнатися більше про країни, школи та учнів своїх колег. Ми старалися, щоб учасники, виїжджаючи після таких зустрічей, мали не лише базу контактів учителів з іншої країни, але також розроблену ідею проекту з вибраною партнерською школою. Таким чином, матеріали, що містяться у цій публікації, є результатом, з одного боку, того, що ми як Фонд і наші українські партнери думаємо про те, як повинен виглядати добрий проект молодіжного обміну, і, з другого боку, того, про що часто питають учасники наших семінарів, а також того, що підказують реалії, в яких ми живемо. Часи швидко змінюються, і дедалі частіше зацікавлені вчителі не мусять брати участь у таких зустрічах, щоб налагодити співпрацю зі школою з іншої країни – як сучасні технології, так і постійне зростання мобільності сприяють цьому явищу. Крім того, на розвиток міжнародних контактів впливає щорічне збільшення кількості громадян України – учителів англійської мови (і не лише цього предмета) у польських школах. Вони нерідко стають природними популяризаторами налагодження польсько-української співпраці. Крім того, цьому явищу сприяє черговий бум на співробітництво з Україною, який спостерігається після 2014 року. Сподіваємося, що підписаний 9 вересня 2015 року Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю та організовані нею перші конкурси на проведення

обміну стануть важливим інструментом державної політики. Не лише фінансування молодіжного обміну, але насамперед просування його ідеї може значно вплинути не тільки на збільшення кількості шкіл, які налагодили співпрацю, але також на сприйняття цих контактів шкільним керівництвом та місцевими громадами, так як це мало місце у випадку польсько-німецької молодіжної співпраці.

Ми переконані, що міжнародний обмін – це важливий елемент виховного процесу, який ведеться школою. Знайомство з іншими країнами, відкритість до інших культур та вміння презентувати власну країну є однією з умов виховання громадянина, який уміє орієнтуватися у глобалізованому світі та, керуючись ідеєю толерантності, будувати свої відносини з іншими людьми. Шкільний обмін завдяки відповідному плануванню дозволяє молоді зблизька побачити життя ровесників в інших країнах (тому ми завжди заохочуємо до організації проживання у сім'ях), що найчастіше є неможливим у випадку туристичних поїздок з батьками. Слід також підкреслити, що для молоді з незаможних сімей, у якої немає можливості мандрувати з батьками, проект міжнародного обміну стає чи не єдиною безцінною нагодою поїхати у подорож. Запланований у вигляді просвітницького проекту, обмін молоддю приносить множинний ефект – учні не лише краще інтегруються, а й здобувають нові знання та навички.

На нашу думку, щоб добре запланувати співпрацю шкіл, варто знати, частиною якої системи освіти є навчальний рівень, з яким планується співпраця, – це допоможе краще зрозуміти вимоги і реалії, в яких функціонують педагоги та учні з партнерської школи. Тепер, коли ми завершуємо роботу над цією публікацією, як у Польщі, так і в Україні плануються зміни у системі освіти. Відразу після запровадження їх у життя ми будемо готувати нову статтю на цю тему. Проте якщо ваше планування співпраці співпадає з періодом, коли ці зміни будуть лише на етапі запровадження, наполегливо рекомендуємо ознайомитися з ними та поговорити з партнером на тему того, що на практиці вони означають для учнів та вчителів (особливо у контексті обов'язків, пов'язаних із підготовкою до іспитів для переходу на наступний етап навчання, а також навантаження вчителя, відповідального за співпрацю, додатковою роботою тощо). Наступний важливий елемент – вписання термінів та дат нашої співпраці до календаря навчального року – безперечно, конкретні дати завжди є результатом наших домовленостей із партнером, однак варто спочатку дізнатися, у яких часових та календарних рамках працює партнерська школа.

Насамкінець, представляємо вашій увазі тексти, які допоможуть вам підготувати проект обміну – як з точки зору ідей для проекту, так і можливостей отримання фінансування. Ми хотіли б також рекомендувати вам, у випадку, якщо не вдасться отримати фінансову підтримку від зовнішніх інституцій, не втрачати ентузіазму та пробувати здійснити обмін власними ресурсами.

Безпосередньо перед проведенням обміну варто підготувати добре підґрунтя для подорожі та полегшити її організацію нашим гостям – кордон між Польщею та Україною усе ще залишається зовнішнім кордоном Шенгенської зони, відповідно з його перетином пов'язані певні процедури. Про це ви зможете прочитати у текстах, присвячених логістично-організаційним аспектам обміну.

Урешті-решт, пропонуємо вашій увазі дві розповіді про проведений польсько-український обмін молоддю – одна від польської сторони, друга – від української. Сподіваємося, що вони стануть для вас джерелом натхнення.

Усі тексти, що містяться у цій публікації, написано практиками – вчителями, які займаються польсько-українським молодіжним обміном, або досвідченими тренерами, які вже багато років підтримують обидві системи освіти – зокрема, у сфері громадянської освіти.

Бажаємо приємного читання і хочемо сподіватися, що всі читачі, які захочуть ознайомитися з цими текстами, приймуть рішення про участь у польсько-українському обміні молоддю. Проживаючи у Польщі і співпрацюючи з Україною вже багато років, ми розуміємо, що обидві наші країни мають прекрасні та багаті, варті пізнання, історію, культуру і традиції, знайомство з якими може бути чудовою пригодою, до участі в якій ми запрошуємо наших учнів. А спроба зрозуміти сучасні Польщу та Україну може стати для молоді не лише незабутнім уроком з предмета «Людина і суспільство», а й початком формування свідомої громадянської позиції.

Мартина Богачик

Система освіти в Україні

Система освіти України все ще знаходиться на порозі реформи. В теперішній час щоб отримати середню освіту, яка є обов'язковою в Україні, дитина навчається в таких типових закладах: дошкільний навчальний заклад (простіше – дитячий садочок, скорочено ДНЗ) та середня загальноосвітня школа (скорочено СЗШ). ДНЗ діти можуть не відвідувати, причому є певні труднощі щоб влаштувати дитину у дитячому садочку. Навчання в школі діти починають з 6 років і навчаються 11 років. Бувають випадки коли середня загальноосвітня школа поєднується з дошкільним закладом і створюється навчальний виховний комплекс (скорочено НВК).

Структура середньої школи умовно поділяється на початкову школу (1-4 класи), основну школу (5-9 класи), старшу школу (10-11 класи). Після кожного етапу учні складають іспити. Хоча іспит після початкової школи не має ніякого впливу на подальше навчання дитини. Після основної школи (на закінчення 9 класу) учні складають три екзамени і отримують свідоцтво про закінчення неповної середньої освіти. Незважаючи на результати, вони можуть продовжити навчатися в цій школі в 10-11 класах (старша школа), хоч бувають випадки, коли адміністрація певних спеціалізованих шкіл (наприклад, з вивченням іноземної мови) може ставити деякі вимоги. Після закінчення 10-11 класів учні складають випускні екзамени, які мають достатньо формальний характер. Це найбільш простий і типовий ланцюжок отримання середньої освіти. Ті випускники, які хочуть здобувати вищу освіту складають ЗНО (зовнішнє незалежне оцінювання). За результатами ЗНО випускники вступають до вищих навчальних закладів. У ВНЗ навчаються 4 роки і отримують звання бакалавра, а якщо ще рік або півтора – звання магістра.

За бажанням дитини і батьків, цей ланцюжок здобуття освіти може мати розгалуження. Після так званої початкової школи (1-4 класи) дитина може вступити до гімназії, склавши успішно вступні іспити. Гімназії мають кращий рейтинг, ніж середні школи, оскільки можуть мати більш розширені програми по

деяким предметам, а адміністрація і педагогічний колектив в гімназіях можуть вносити зміни в навчальні плани. Зазвичай батьки за навчання в гімназії доплачують, плата встановлюється в кожній гімназії по-своєму. Навчання в гімназії триває 7 років, так як і в середній загальноосвітній школі за виключенням початкової школи (1-4 класів).

Якщо дитина після закінчення так званої початкової школи залишилася в цій самій школі, то може навчатись в 5-7 класах, а потім вступити в спеціалізований ліцей (наприклад, фізико-математичного або біолого-хімічного профілю), склавши успішно вступні іспити. Таких ліцеїв, які навчають з 8 класу небагато, і вони цікавлять тих батьків і дітей, які рано виявили нахили дитини або мають конкретні бажання стосовно майбутньої професії. Такі ліцеї дають хорошу підготовку у вузькій галузі.

Після закінчення основної школи, після 9 класу учні з свідоцтвом про неповну середню освіту можуть вступати до ліцею, коледжу, технікуму, училища певних профілей. Після закінчення навчання випускники училища, технікуму і коледжу можуть працювати за професією, оскільки отримують кваліфікацію певного профілю і звання: молодшого спеціаліста – випускники училища і технікуму, а випускники коледжів – звання бакалавра, це трохи вищий рівень. Також можуть вступати до вищих навчальних закладів певного профілю. Натомість випускники ліцею не можуть піти працювати за спеціальністю, а лише мають певні переваги під час вступу до вищого навчального закладу того ж профілю. Ті, які йдуть вчитися після 9 класу у профільні навчальні заклади, мають можливість уникнути задачі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), в Польщі – матура, і без ЗНО вступити до вищих навчальних закладів (ВНЗ), тільки того профілю, який профіль мав попередній навчальний заклад (коледж, технікум).

Оксана Чабан

2

Система освіти в Польщі

Про що варто знати перед початком пошуків партнерської школи у Польщі, або дуже короткий огляд системи освіти та організації повсякденного життя.

Чим ми керуємося під час прийняття рішення про вибір партнерської школи? Безумовно, велику увагу ми звертаємо на емоції, які викликає особа, що представляє нашого потенційного партнера. Звичайно, варто довіряти своїй інтуїції, бо коли ми відчуваємо симпатію до такої людини, наша співпраця проходить ефективніше, і обидві сторони більш задоволені. У такому випадку теж легше вчитися і спільно вирішувати проблеми.

Так само важливим є застосування такого ж підходу до оцінки інших рис партнерського закладу. Варто перевірити, чи наші учні такого ж віку, і чи подібні у них інтереси. Якими є бачення, місія та плани наших закладів? Чи вони подібні? Якими є очікування різних учасників навчального процесу стосовно міжнародної співпраці? Багато деталей можна прояснити під час безпосередньої розмови.

Але є теж певні аспекти, з якими можна ознайомитися, читаючи цю статтю, а усвідомлення описаних у ній даних може вплинути на прийняття рішення щодо співпраці або планування спільних заходів. Ідеться про загальну інформацію на тему системи освіти та організації повсякденного життя, які завжди матимуть вплив на реалізацію міжнародних проєктів.

Після обов'язкового початку освіти у віці 6 років, учні у Польщі ходять до початкової школи, гімназії та післягімназійної школи¹. Молодь зобов'язана вчитися до 18 років. Додатковим елементом освіти є дитячий садок, до якого ходять

¹ Даний текст готувався у 2016 році. З 2017 року у Польщі проводиться реформа освіти, в рамках якої гімназії мають бути закриті та відновлена має бути 8-літня початкова школа. З огляду на темп змін, неясності та суспільні протести пов'язані з реформою, даний текст презентує ситуацію станом на кінець 2016 року.

діти віком від 3 до 6 років. Шестирічна дитина може почати навчання у нульово-му класі початкової школи або у старшій групі дитсадка. Крім того, саме батьки вирішують, чи їх дитина почне навчання у першому класі у 6 років.

Дитячий садок

Хоча дитячі садки рідко беруть участь у міжнародних проектах, досвід навчальних закладів, які реалізували такого роду проекти, доводить, що він може бути дуже цікавим і корисним з різних причин. Обмін досвідом у сфері навчальних методів та організації повсякденного життя може значно збагатити освітню пропозицію обох партнерських закладів. Зрозуміло, що тут не йдеться про обмін дитячими групами, але можливим є обмін досвідом між учителями. Вихованцям дитсадків з обох країн сподобається виступати або малювати для ровесників за кордоном. Варто розглянути можливість вебінарів або інших форм контактів на відстані. Учительські кадри можуть багато чого навчитися під час візитів до партнерського дитсадка, але перед плануванням слід перевірити деталі, що стосуються можливості перебування закордонної делегації на території дитсадка.

Початкова школа

До початкової школи ходять переважно діти віком від 7 до 12 років. У зв'язку зі спробою Міністерства освіти знизити вік, з якого слід починати шкільне навчання, у 2012-2015 роках, багато дітей, що народилися у 2006-2009 роках, почали вчитися у школі, маючи 6 років. У зв'язку з цим у багатьох класах можуть бути учні з річною різницею у віці.

Навчальний процес поділено на два етапи – трирічна ранньошкільна освіта, яку веде одна вчителька або один вчитель, і трирічне предметне навчання. Уроки іноземної мови є обов'язковими з першого класу початкової школи, і найчастіше це англійська мова. Часом у школах є додаткові заняття з другої іноземної мови, популярні мови — іспанська та німецька.

З огляду на вік учнів, співпраця між початковими школами буде спиратися на різні форми спілкування на відстані, з можливістю обміну педагогічними кадрами. Учні I-III класів можуть реалізувати спільні культурні заходи, а учні IV-VI класів можуть спробувати встановити перші індивідуальні контакти, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та іноземну мову.

Більшість початкових шкіл знаходиться у веденні органів місцевого самоврядування, але є й приватні школи і школи, що ведуться неурядовими організаціями. Усі ці органи (організації) отримують освітню субвенцію з державного бюджету, а її розмір залежить від кількості учнів. Якість роботи школи контролює управління освіти (kuratorium), відповідно до законодавства.

Гімназія

Наступний етап у системі освіти — гімназія, до якої ходять усі підлітки віком від 13 до 15 років. Гімназисти обов'язково вивчають дві іноземні мови, а метод навчального (освітнього) проекту часто використовується на уроках та на позаурочних заняттях. Реалізуючи проекти, учні стають більш самостійними, ставлячи дослідницькі питання та шукаючи на них відповіді, при цьому багато уваги приділяється співпраці у групі. Це також найкращий метод роботи під час молодіжного обміну.

Під кінець навчання у гімназії учні здають перший зовнішній іспит, результати якого впливають на вибір наступного етапу навчання. Цей іспит готує Центральна екзаменаційна комісія, він проводиться у кінці квітня і складається з трьох етапів: гуманітарної частини, математично-природничої частини та іноземної мови. У зв'язку з тим, що результат іспиту враховується післягімназійними школами при прийомі учнів до цих шкіл, він викликає багато емоцій у вчителів, учнів та їх батьків, тому вони присвячують цій події багато уваги протягом усього навчального року, а серйозна підготовка до цього іспиту та отримання максимального високого результату є пріоритетом для більшості учнів третього класу гімназії.

У партнерських проектах з гімназією можна вже розглядати можливість обміну молоддю, залучаючи до нього учнів других класів гімназії, які вже встигли звикнути до нової школи, але ще не почали інтенсивної підготовки до зовнішнього іспиту. Ймовірно, це найкращий момент для організації учнівського обміну, а енергійність чотирнадцятирічних підлітків сприятиме тому, що спільні заходи будуть динамічними та радісними.

Гімназії знаходяться у веденні тих же органів, що й початкові школи – органів місцевого самоврядування, неурядових організацій або приватних осіб. Управління освіти здійснюють педагогічний нагляд та перевіряють рівень виконання визначених Міністерством освіти вимог.

Післягімназійна школа

Більшість післягімназійних шкіл відносяться до одного з 3 типів: трирічна професійна школа, чотирирічний технікум або трирічний загальноосвітній ліцей. Професійна школа готує молодь до виходу на ринок праці з конкретною професією. Основна частина занять у такій школі присвячена практичній підготовці до роботи за даною професією, а навчальний цикл закінчується професійним екзаменом. У технікумі програму розділено між здобуванням певних професійних умінь і навичок та підготовкою до іспиту на атестат зрілості (*matura*), який дає можливість подальшої освіти. Закінчуючи технікум, молодь може здавати як професійні іспити, так і іспит на атестат зрілості. Загальноосвітній ліцей готує до складання іспиту на атестат зрілості та дальшої, вищої освіти на обраному факультеті.

На нашу думку, можна було б організувати обмін учнями других класів загальноосвітніх ліцеїв, технікумів та професійних шкіл. Мобільність у цьому віці дуже рекомендується і, вона позитивно впливає на розвиток самостійності та відповідальності молодих людей. Можна підготувати цікаві програми, що розвивають академічні або професійні інтереси молоді. У випадку технікумів та професійних шкіл варто звернути увагу на подібність професійної спеціалізації, що дасть учасникам більше можливостей пошуку спільних тем та інтересів.

У всіх типах шкіл можуть бути інтегровані класи, які формують уміння підтримання контактів між більшістю учнів та учнями з особливими потребами. Є й такі школи, в яких майже кожний клас є інтегрованим. Варто зацікавитися співпрацею з такими школами, бо, як правило, у них є великий досвід у формуванні позитивної атмосфери, застосуванні інклюзивних методів та методів, що індивідуалізують навчання. Великою перевагою інтегрованих шкіл є більша, ніж у звичайних школах потреба розвитку співпраці між усіма учасниками освітнього процесу. Якщо школи вирішать провести міжнародний інтеграційний молодіжний проект для учасників з інвалідністю та без неї, можна скористатися порадами, що містяться у публікації „Bez barrier, bez granic” (“Без бар’єрів, без кордонів”), або іншими ресурсами, доступними на сайті [Центру ресурсів на користь інклюзії SALTO-YOUTH](#).

Навчальний рік починається у Польщі 1 вересня і закінчується в останню п’ятницю червня. Він складається з двох семестрів, між якими заплановані двотижневі зимові канікули. Цікаво, що дати зимових канікул змінюються з року на рік для кожного воєводства. У загальних рисах вони визначені на період між передостаннім тижнем січня та останнім тижнем лютого, а детальний розклад з поділом на воєводства публікується перед початком навчального року. Під час канікул школи пропонують додаткові заняття у гуртках.

У період Різдва і Великодніх Свят, що відмічаються за григоріанським календарем, у школах передбачені тижневі святкові канікули. Крім цього, школи не працюють під час державних та релігійних свят, які є неробочими. 1 листопада у Польщі святкують День усіх святих, 11 листопада – Національне свято незалежності, а 6 січня – Богоявлення. Перше травня — Міжнародне свято праці, а 3 травня у Польщі святкують День Конституції. В червні випадає також вихідний у Свято Тіла і Крові Христових (завжди у четвер) – рухоме свято, що відзначається на 60 день після Великодня.

З вищеприписаного плану навчального року у Польщі випливає, що найкращий час для планування складніших проектних заходів — жовтень, друга частина листопада, березень і квітень. Травень і червень — добрі місяці для реалізації молодіжного обміну.

Кажуть, що відмінності притягують. Це, безперечно, так, якщо існує підстава, на якій можна побудувати фундамент порозуміння, щоби з відкритістю

та допитливістю спостерігати за відмінностями і конфронтувати власні погляди з поглядами інших людей. Пропоную у якості підстави для порозуміння взяти подібність двох речей. По-перше, варто відшукати якнайбільше спільних рис, які випливають із порівняння систем освіти та організації навчального року. А по-друге, обидві сторони повинні мати відкритий та врівноважений підхід до нового досвіду. Добре було б теж розуміти, як і чого ми хочемо навчити під час міжкультурних зустрічей. Тут у пригоді може стати інтерактивний освітній ресурс, розроблений міжнародною групою науковців та практиків під егідою Ради Європи. Він є гідом для розвитку міжкультурних умінь та навичок під час зустрічей дітей та молоді з різних країн («Автобіографія міжкультурних зустрічей»)².

Олена Стиславська

---

² http://www.coe.int/t/dg4/autobiography/default_en.asp.

Календар навчального року в Україні

Навчальний рік	1.09 - 25.05 (30.05)
I СЕМЕСТР	1.09 - 25.12 (30.12) (а в ньому Канікули: Останній тиждень жовтня Додаткові вихідні дні: 14.10 –день Збройних Сил)
Канікули:	25 (30).12 – 14 (20).01
II СЕМЕСТР	14.01-25.05 (20.01) (30.05)
Канікули:	Останній тиждень березня або тиждень в період Великодніх свят

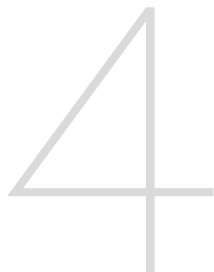
ДОДАТКОВІ ВИХІДНІ ДНІ:

8.03	свято Жінок,
1-2.05	Дні Солідарності,
9.05	День Перемоги.

2 тижні червня:

- Екзамени учнів 9-х класів.
- Спеціальна практика для учнів 10-х класів.
- Навчально-екскурсійний тиждень учнів 5-8 класів.

Календар навчального року в Польщі

ПЕРШИЙ СЕМЕСТР

01.09 початок навчального року

ВИХІДНІ ДНІ:

01.11 День усіх святих

11.11 День незалежності

Тижнева перерва у заняттях в школі у період Різдва свят – як правило, приблизно з **22.12 до 06.01** (Богоявлення, інша популярна назва – Трьох волхвів).

Зимові канікули – два тижні. У кожному воєводстві свої дати. Загалом зимові канікули мають місце між передостаннім тижнем січня та останнім тижнем лютого, а детальний графік для різних воєводств публікується перед початком навчального року.

ДРУГИЙ СЕМЕСТР

Після повернення з зимових канікул

ДОДАТКОВІ ВИХІДНІ ДНІ:

Тижнева перерва у період Великодніх свят, які відзначаються за григоріанським календарем.

1 травня День міжнародної солідарності трудящих

3 травня Свято Конституції (у період 1-3 травня директори шкіл часто користуються можливістю призначати додаткові вихідні дні, і таким чином учні часто отримують додатковий тиждень вихідних).

Свято Тіла і Крові Христових, завжди випадає на четвер – рухоме свято, що відзначається на 60 день після Великодня.

Остання п'ятниця червня – кінець навчального року.

5

Освітній проект та можливі форми діяльності

Що таке проект?

Перед початком планування спільного з партнером проекту молодіжного обміну варто перевірити, чи у нас і в нашого партнера однакове чи майже однакове розуміння слова «проект». У наш час майже в кожній школі здійснюються різноманітні проекти: освітні, соціальні, інфраструктурні. Нерідко виявляється, що слово «проект» інші люди сприймають інакше, ніж ми – як одноразову акцію чи захід, або зовсім навпаки – термін «проект» часом означає певну діяльність, яка регулярно проводиться у школі вже багато років. Насправді «проект» у класичному розумінні – це послідовність дій, спрямованих на досягнення чітко визначених завдань, що реалізується в рамках певного періоду часу і завершується результатом, який можна виміряти.

Тобто, «перекладаючи» на нашу реальність:

плануючи реалізацію проекту з молодіжного обміну, слід замислитися над тим, що ми хочемо змінити в існуючій ситуації, які вміння молодь може розвинути, чим поділитися між собою, а також в який термін це може відбутися і чого ми досягнемо.

У переважній більшості випадків, плануючи участь у проекті молодіжного обміну, ви можете зіткнутися з необхідністю пошуку додаткових (крім батьківських) коштів. У Польщі, як і в Україні, є інституції та організації, які пропонують таку фінансову підтримку, але, звичайно, щоб її отримати, треба взяти участь у конкурсі і подати заявку, тобто нашу ідею стосовно проекту, описану відповідно до вимог спонсора.

Так звана проектна заявка і те, що слід у ній вказати, може незначно відрізнятися у залежності від спонсора. Проте найчастіше можна зустрітися з пунктами, які ми перераховуємо нижче:

- Короткий опис організації, яка подає заявку
- Опис ситуації або молоді (середовища), яка братиме участь в обміні
- Мета і завдання
- План реалізації

- Прогнозовані результати
- Бюджет
- Моніторинг і оцінювання
- Додатки

З чого почати, тобто хто ми такі і які у нас потреби

Часто проекти, що реалізуються громадськими організаціями чи державними установами, спрямовані на те, щоб вирішити певну проблему, змінити ситуацію на краще. Тому в заявках таких проектів необхідно описати проблему та її причини, подати певну статистику наслідків існування проблеми. У цьому випадку реалізація проекту – це заплановане розв’язання проблеми.

Плануючи проект молодіжного обміну, ми намагаємося зрозуміти потреби, які має молодь у даній ситуації. Спостерегаючи за нашою молоддю, плануємо, які вміння та навички хочемо в них розвинути, у партнерстві з ким ми можемо цього досягнути. Можливо, хтось нам може передати якийсь досвід чи знання? Усі ці роздуми у деяких заявках можемо подати у вступі або в описі ситуації.

Такий опис є важливим моментом, оскільки він вказує на потребу реалізації проекту і дозволяє оцінити, наскільки запроновані нами заходи будуть цікавими для їх адресатів, тобто наших учнів. Варто пам’ятати, що такий опис повинен відноситися до молоді як з України, так і з Польщі. Він показує, чи знаємо ми молодь із партнерської школи та її потреби. Якщо ми беремо участь у грантовому конкурсі чи програмі, опис повинен переконати конкурсну комісію, що дана ситуація потребує змін, які можуть відбутися завдяки певній діяльності в рамках даного проекту. Або ж, що проект принесе молоді користь, яка перевищує те, що отримали б учні, беручи участь у звичайній туристичній поїздці.

Наприклад, в одній із українських шкіл молодь не проявляла великого зацікавлення спортом і заняттями фізкультурою. У цей час Польща і Україна готувалися до проведення футбольного чемпіонату Євро 2012. Це була нагода збільшити зацікавлення молоді спортом, проводячи «Мале Євро» серед команд школи з Польщі та школи з України. Ці змагання відбувалися по обидва боки кордону.

Куди ми прямуємо, тобто мета нашого проекту

Формулюючи мету молодіжного обміну, ви можете пригадати собі критерії, які допоможуть чітко сформулювати те, чого ви хочете досягнути, а саме критерії SMART:

- Specific – конкретність – чи достатньо зрозумілою є відповідь на запитання: Що? Як? Коли? Де?
- Measurable – вимірність – чи можна у цифрах або за допомогою інших показників або критеріїв виразити, які зміни відбудуться чи наскільки змінилася ситуація?

- Achievable – досяжність – наскільки ваша мета є досяжною?
- Realistic – реалістичність – чи приведе виконання проекту до змін, які вказані в завданнях?
- Time-bound – визначеність у часі – чи відображають завдання період часу, протягом якого будуть досягнуті?

Мета у проєктах молодіжного обміну окреслює те, чого ми хочемо досягнути, реалізуючи обмін молоддю. А в **завданнях** описуються конкретні досягнення, спрямовані на зміну ситуації в молодіжному середовищі.

Наведемо деякі приклади **мети і завдання** проєктів молодіжного обміну.

Приклад 1.

Мета: Активізація та покращення діяльності учнівського самоврядування у школі № 26 з Нового Сонча і школі № 4 зі Львова завдяки обміну досвідом у сфері функціонування учнівського самоврядування в обох школах.

Завдання:

- Підготовка 24 учнів зі львівської школи до організації та проведення виборів в органи учнівського самоврядування у своїй школі.
- Розробка планів діяльності учнівського самоврядування польської та української школи з урахуванням польсько-українського молодіжного обміну.

Приклад 2.

Мета полягає у поглибленні знань 40 осіб (молодь із Польщі та України віком 14-17 років, у тому числі молоді люди з українських і польських меншин) про права національних та етнічних меншин.

Завдання:

- Встановлення і зміцнення інтенсивності контактів та інтеграції між польською та українською молоддю – представниками національних меншин – у ході реалізації проєкту і після його завершення;
- Підвищення рівня знань і навичок польської та української молоді у сфері журналістського репортажу, зйомки відео за допомогою мобільного телефону, розвиток творчості, а також отримання знань про авторське право і використання зображення;
- Обмін досвідом у роботі української меншини в Польщі і польської меншини в Україні, збереження національної самобутності та мови, що спри-

ятиме боротьбі з забобонами та стереотипами;

- Підвищення рівня знань польської та української молоді щодо компетенції та обов'язків осіб, що відповідають за права національних і етнічних меншин в регіоні;
- Поширення знань про історію та права національних і етнічних меншин в школах Польщі та України через презентацію виставки фотографій і мінірепортажів.

Звідки ми будемо знати, що наші дії були успішними, тобто яких результатів ми хочемо досягти?

Прописуючи нашу ідею у формі проектної заявки, необхідно буде описати її результати. Цей пункт нерідко викликає труднощі, і буває, що результати плутають із продуктами проекту. А результати – це не що інше, як те, чого ми хочемо досягти, і те, що має відбутися і змінитися в наших учнях. Стараючись якнайкраще підготувати проектну заявку для отримання фінансування, ми часом забуваємо, що результати насправді служать нам і нашій молоді передусім. Опис результатів повинен допомогти відповісти на запитання: чи вдалося нам зробити те, що ми запланували?

Описуючи результати проекту молодіжного обміну, можемо групувати їх за масштабами впливу:

- Короткотривалі (миттєві) – кількісні результати проекту; те, що зміниться відразу після його проведення, як правило, це просто реалізовані завдання проекту.
- Довготривалі (якісні) результати проекту – так звані «наслідки», «вплив» на більшу перспективу. Тобто те, що складно виміряти, і чого, можливо, не буде видно відразу після завершення реалізації проекту, але це саме те, що наближає нас до нашої далекосяжної мети.

Планування результатів повинно бути виваженим, повинно спиратись на власний попередній досвід або досвід партнерів, а також супроводжуватись аналізом можливих ризиків.

Приклад 1.

Результати проекту, який стосується учнівського самоврядування у Львові та Новому Сончі, могли б виглядати, наприклад, так:

- Поглиблення знань та вмій у сфері організації та проведення виборів в органи учнівського самоврядування 24 учнів зі львівської школи і 24 учнів з новосондецької школи.
- Розроблені плани діяльності учнівського самоврядування у школі у Львові та школі у Новому Сончі.

Довготривалими результатами будуть формування громадянина з демократичними цінностями, з активною соціальною активністю, з умінням відстоювати свої права.

Приклад 2.

Наведемо приклад результатів проекту, метою якого було поширення знань серед молоді з Польщі та України про різні форми волонтерства, а також спонукання молоді до волонтерської дій через переконання учасників у практичній користі їхньої діяльності в якості волонтерів протягом 4-х місяців проекту.

Результати проекту:

- 24 учасники проекту розширять знання про різні форми волонтерства та переваги участі у волонтерських акціях; які можна виміряти за допомогою тестів знань на початку і в кінці проекту;
- 120 учнів з кожної із 4 шкіл України і Польщі дізнаються про проект і цілі, яких досягнуто, шляхом проведення мультимедійної презентації проекту (підтвердження – фотодокументація з кожної школи);
- 24 учасники проекту і 4 супроводжуючі особи розширять навички спілкування та встановлять нові контакти у ході зустрічей з волонтерами з різних громадських організацій, що буде спонукати до активної волонтерської діяльності;
- 24 учасники проекту і 4 супроводжуючі особи з Польщі та України підвищать свій рівень знань про історію Варшави (підтвердження – список відвідувачів у день міської гри та використання активних форм евалюації);
- 24 учасники проекту і 4 супроводжуючі особи з Польщі та України познайомляться ближче і налагодять контакти та будуть їх поглиблювати у ході реалізації проекту (спосіб вимірювання – за допомогою активних форм евалюації на початку і в кінці проекту);
- розвиток і поглиблення відносин між партнерами проекту і школами, в яких навчаються учасники, а також між учасниками проекту під час і після проекту, що можна виміряти активністю в групі на Facebook, а також майбутніми запланованими спільними заходами.

Передбачається, що деякі результати будуть досягнуті у більш довгостроковій перспективі, ніж протягом 4-х місяців проекту. Наприклад, розвиток і поглиблення відносин між учасниками проекту можна буде побачити щонайменше через півроку. Просування волонтерства як активної та корисної форми дозволить молоді шляхом поширення мультимедійної презентації проекту (яка

буде в постійному доступі) є спробою пом'якшити проблему малої популярності волонтерства серед молоді.

Вибираючи тему проекту, слід керуватися насамперед тим, що буде цікавим і вартісним для молоді. Однак тема – це ще не все. Вибираючи форму діяльності, намагаймося запланувати щось більше ніж шаблонні екскурсії або спільні майстер-класи. Щоб допомогти вам, нижче представляємо вашій увазі список форм діяльності – сподіваємося, він стане для вас джерелом натхнення. Чим оригінальнішим буде проект, тим більшими стануть ваші шанси на отримання відповідного фінансування.

Оксана Чабан, Мартина Богачик

Пропозиції щодо форм діяльності для учнів

Підготовка польсько-українського обміну

I. Налагодження партнерства.

Умовою вдалого партнерства є порозуміння між учителями, які ведуть проект. Саме вчителі будуть протягом тривалого часу підтримувати співпрацю між школами, а учні швидко закінчують школу (у Польщі) і, як правило, беруть участь в одному повному циклі обміну. Школи можуть підписати лист про наміри, який буде придатним під час залагодження різних формальностей та для пошуку додаткових коштів. Перед візитом учнів в Україну варто організувати в обох школах зустрічі вчителів. Чим більша кількість вчителів відвідає партнерські школи, тим легше буде просувати проект у локальній спільноті. Батьки польських учнів побоюються поїздок їх дітей за східний кордон, а чим далі від цього кордону, тим побоювання сильніші. Через новини у засобах масової інформації у них часто складається невтішна думка про мешканців України, при цьому у них немає можливості перевірити, чи вона є правдивою. Тому варто почати співпрацю з запрошення учнів українських шкіл до своєї школи, а вже згодом планувати візит-відповідь. У такому випадку це вже буде поїздка до друзів, а не подорож у невідоме.

II. Підготовка до поїздки в Україну.

Починаємо з представлення учням загальної концепції проекту, дат, витрат. Після того, як сформується група охочих, треба зустрітися з цими учнями та ознайомити їх із місцем проведення проекту (найкраще було б розповісти про свої власні поїздки). Після цього організуємо зустріч з батьками і детально розповідаємо про місце проведення проекту, українську школу, програму та навчальні (просвітницькі) цілі, подорож, розміщення та харчування, валюту та її обмін. Збираємо також інформацію про стан здоров'я учасників і ліки, які вони приймають (якщо є такі ситуації), щоби у разі непередбачуваних ситуацій або хвороби можна було надати відповідну допомогу. Можна також організувати

відеоконференцію по Скайпу з українським партнером та показати запис з величких камер з місця, в якому буде організовано зустріч. Гарним жестом було би вручення господарям сувеніру від учасників-гостей. Чудово було б, якби учні власноруч зробили такий подарунок на пам'ять, крім того, така спільна робота над подарунком буде нагодою для того, щоб здружити групу учасників, а також обговорити потенційні проблеми та виклики, які можуть з'явитися у ході поїздки.

III. Документація проекту.

У папці з документацією повинні бути:

- запрошення від партнера, що містить інформацію про термін поїздки, її тему, кількість учасників та дорослих, які супроводжують дітей, а також умови проживання і харчування учасників;
- екскурсійні документи, передбачені у постанові міністра про організацію шкільних поїздок: карта екскурсії, розклад занять, список учасників, список дорослих, які супроводжують дітей, дозволи батьків, правила участі в екскурсії, підписані учнями, свідоцтво про права керівника екскурсії, страховий поліс на покриття витрат на лікування і на покриття наслідків нещасних випадків. Порада: до списку учасників варто додати рубрику з номером телефону батьків – тоді матимемо при собі всю необхідну інформацію в одному місці.
- заява батьків про згоду на перебування дитини за кордоном у супроводі інших дорослих-вчителів (відповідно до норм, підписи батьків або законних представників дитини повинні бути завірені нотаріусом, максимальна ставка за таку послугу – бл. 25 злотих за один підпис).

Крім того, необхідно підготувати іменний список учасників з інформацією про їх вік для директора школи. Директор повинен повідомити про кожну закордонну поїздку відповідні органи та установи (гміна або повіт, а також воеводський орган нагляду за освітньо-виховними закладами). До списку додається також програма візиту.

У кожного учасника, який їде в Україну, повинен бути закордонний паспорт. Цей паспорт повинен бути дійсним принаймні ще 3 місяці після запланованої дати повернення до Польщі.

Порада: варто зробити ксерокопію сторінки з фотографією закордонного паспорта учасника і мати її про всяк випадок при собі.

IV. Транспорт.

Вибір залежить від місця початку та завершення подорожі і доступу до різних видів транспорту. Зручним транспортним засобом є невеликий бусик. Варто запитати водія перед поїздкою, чи є в нього "Зелена карта" до страховки ЦВ,

оскільки наявністю такого документа може цікавитися місцева поліція. Абсолютно не раджу розміщати багаж на причепі. Українським пасажирським мікроавтобусам не дозволяється тягнути причеп (інформація від українського перевізника). Під час перетину кордону мікроавтобус з дітьми + причеп з багажем вважається „некатегоризованим” транспортним засобом. Через це вас можуть перенаправляти з однієї смуги прикордонного оформлення на іншу, і ви ризикуєте провести багато часу на кордоні.

Рената Барнась

Шкільний координатор міжнародної співпраці при публічній гімназії у Чарнкові (на підставі власного досвіду, 20-річного досвіду організації міжнародних проєктів, у тому числі трирічного досвіду в польсько-українських проєктах)

Документація, про яку треба пам'ятати при молодіжному обміні

Насамперед слід зазначити, що пакет документів у випадку реалізації спільного молодіжного міжнародного проекту (немає значення – у партнерстві з Польщею, чи, наприклад, з Німеччиною, Португалією, Австрією чи Туреччиною) є практично однаковим. Оформлення необхідних документів потребує багато зусиль та часу і залежить також від повноти володіння інформацією про усі необхідні документи. Багатьох кількість документів, які потрібно зібрати, дещо лякає, особливо якщо це перший досвід поїздки за межі України. За умови правильної організації і бажання разом зі своїми вихованцями зробити щось цікаве та корисне спільно з колегами і дітьми з іншої країни, усі формальності, пов'язані з оформленням документів, врешті-решт залагоджуються. Затрачений час та докладені зусилля на оформлення доручень і віз, реєстрації на візу, поїздки та телефонні дзвінки до консульства чи візового центру, безкінечна переписка з колегою з іншої країни та ще багато чого – усе це швидко винагороджується при реалізації молодіжного обміну. Адже міжнародний обмін молоддю у рамках спільного проекту дає можливість пізнати інших, показати і розказати про себе, усвідомити, які ми схожі та чим насправді різномось від інших. Час, проведений разом молоддю з різних країн, запам'ятовується радістю спілкування, добротою та гумором, спільно виконаними завданнями, спільними екскурсіями та розвагами, дискусіями та обговореннями, спільними пікніками та подарунками на згадку і нерідко переростає у довголітнє приятельвання між молоддю. І тут уже практично ніхто не згадує той час і зусилля, затрачені на залагодження формальностей. Лише при організації наступного обміну згадують набутий досвід. Тож кілька порад із досвіду кількарічної участі в організації і проведенні шкільних молодіжних обмінів, у тому числі у рамках українсько-польських шкільних проектів.

Насамперед, потрібно для себе та школи зрозуміти та означити майбутню співпрацю зі школою-партнером із Польщі, обговорити з колективом або хоча б ініціативною групою учителів та адміністрацією школи потреби, можливості та користь від такої співпраці між школами. Адже співпраця шкіл – це не лише обмін шкільною молоддю. Це може бути обмін між педагогами чи реалізація окремих завдань без здійснення поїздки в іншу країну. Можливі скайп-конференції чи онлайн-трансляція шкільних занять. Краще таку співпрацю планувати на кілька років та визначити тематику спільних проєктів. І тут краще спільно узгодити і підписати угоду про заплановану співпрацю з партнером із Польщі (дивись Додаток 1). Така угода, як уже зазначалось, підписується на 3-5 років, у ній вказуються навчальні заклади, які будуть співпрацювати, тематика майбутніх спільних проєктів, можна вказати заплановані терміни майбутніх обмінів між учителями та учнями. Якщо таку угоду укласти відразу двома мовами, українською та польською, тоді не потрібен буде переклад з української на польську при виробленні візи або з польської на українську, що часом вимагають працівники відділів освіти в Україні, коли дають наказ-погодження на поїзду учнів до Польщі. Цю угоду також корисно мати з міркувань вироблення віз. Адже наявність такої угоди свідчитиме, що запланований обмін є не одноразовою туристичною мандрівкою, а лише невеличкою частиною співпраці шкіл.

Маємо угоду про співпрацю, а це значить, є ідеї спільних проєктів, тоді рано чи пізно повинна відбутись поїздка українських дітей та викладачів до Польщі. Починаючи з червня 2017 року, запроваджено безвізовий режим для громадян України на території ЄС. Можливість безвізового перетину кордону мають однак лише особи, в яких є біометричний паспорт. Може так статися, що серед учасників нашого обміну – так серед вчителів як і молоді – будуть ті, в кого є лише старий тип паспорта і необхідним буде вироблення візи. І саме з виробленням віз, може виникнути найбільше труднощів та проблем. Насамперед учителям та учням потрібно мати дійсні проїзні документи: закордонний паспорт або дитячий проїзний документ, термін дії яких закінчується не пізніше, ніж за три місяці від дати повернення в Україну. Виготовлення дитячих проїзних документів є відносно недорогим та триватиме у звичайному режимі близько двох тижнів.

Другим важливим документом для отримання візи є запрошення польською стороною представників української школи-партнера на кількаденне перебування у Польщі. Таке запрошення адресоване до керівника закладу, у ньому вказуються терміни перебування на території Польщі, тема проєкту, зазначається, яким чином буде організовано перебування та харчування молоді, вказується поіменний список запрошених учителів та учнів із зазначенням номера паспорта чи проїзного документу, дата народження та термін дії проїзних документів. І хоча молодіжний обмін передбачає безкоштовне надання візи його учасникам, все ж краще у тексті запрошення написати речення-прохання про безоплатне

надання візи. Також у запрошенні вказуються контактні дані керівника проекту чи керівника навчального закладу: номер мобільного телефону та електронна адреса. Час від часу трапляються випадки, коли представники консульств контактують з польською стороною для перевірки правдивості запрошення (дивись Додаток 2).

Слід зазначити, що у такому запрошенні терміни перебування на території Польщі потрібно збільшити хоча б на один день перед та після запланованої зустрічі з міркувань далекої дороги, несподіваної затримки чи довгої черги на кордоні. На жаль, часом трапляється поломка транспорту або необхідність звернутись у медичні заклади. І у випадку затримки при перетині кордону жодні виправдання не приймаються, автоматична система фіксації дати перетину кордону зазначить фактично нелегальне перебування на території іншої держави і про отримання наступної візи прийдеться надовго забути.

Про організацію перебування української сторони у Польщі у запрошенні потрібно чітко вказати джерела фінансування. Якщо обмін молоддю відбувається у межах проекту, який підтриманий деякими інституціями Євросоюзу, і передбачена фінансова підтримка такого молодіжного обміну, то у запрошенні чітко вказується назва проекту, організація, що його підтримала, та зазначається, що усі витрати, пов'язані з харчуванням і проживанням української сторони, покриваються за кошти Євросоюзу. Якщо ж обмін відбувається завдяки фінансовому вкладу батьків та локальних спонсорів, то так і зазначаємо, що проживання та харчування українських учасників забезпечує польська сторона, а саме: проживання та харчування у польських родин.

Також список запрошених осіб у запрошенні повинен містити резерв (хоча б одна доросла людина і 1-2 учнів). У випадку несподіванок не прийдеться зменшувати кількість учнів для молодіжного обміну, відкладати поїзду чи їхати хворому учителю, бо проект цього вимагатиме. У запрошенні, в якому пишемо про джерела фінансування треба вказати також учасників, в яких є біометричний паспорт (і яким непотрібно виробляти візу). При перетині кордону, таке запрошення підтвердить що всі учасники обміну мають відповідні ресурси, необхідні для перебування у іншій країні.

Як і у випадку з угодою про співпрацю, запрошення також краще укласти двома мовами: польською для виготовлення візи, українською для працівників українських відділів освіти, які згодом вимагатимуть переклад. Таке запрошення надсилаємо факсом до українського партнера і практично усі Консульства Польщі в Україні приймають факс як оригінал. Та все ж оригінал запрошення надсилаємо на поштову адресу української школи, адже у випадку виготовлення візи у візовому центрі приймається лише оригінал запрошення. Оригінал запрошення також повинен бути в української сторони під час перетину кордону. Дуже корисно надіслати таке запрошення або запрошення і лист на ім'я консула (ди-

вись Додаток 3) до відповідного Консульства у терміни, коли українська сторона йтиме на подачу документів на візу.

Трохи про роботу Консульств та візових центрів. Уся територія України поділена на кілька груп областей, і ці групи областей обслуговуються відповідними Консульствами. Також у багатьох, але не в усіх, містах України працюють так звані візові центри. Уже кілька років запис для подачі на візу до Консульства відбувається в онлайн режимі. Треба докласти трохи зусиль, щоб дочекатись вільних дат та зареєструватись. При цьому анкета заповнюється протягом години в онлайн режимі. Якщо після кількох спроб зареєструватись не вдалось цього зробити – часом це не так просто, - то краще звернутись польській стороні з листом до консула з проханням посприяти у реєстрації та наданні візи українським партнерам. І тут спрогнозувати щось важко, бо іноді у відповідь на таке прохання українську сторону запрошують до Консульства, а іноді «відправляють» до візового центру. На відміну від Консульств, де надання візи повинно бути у випадку молодіжного обміну безкоштовним, у візовому центрі такі послуги платні, тобто сама віза безкоштовна, але послуги візового центру платні. І проплату таких послуг потрібно зробити заздалегідь, до подачі документів. Якщо ви оминули електронну реєстрацію у Консульстві, ви запрошені консулом на подачу документів, то анкету все ж прийдесться заповнити на сторінці e-konsulat в онлайн режимі. Якщо ж ви скеровані до візового центру, то вашу анкету заповнюють працівники центру. Віза виготовляється протягом 7-14 днів (хоч на сайтах Консульств вказані довші терміни), але ще потрібен час на реєстрацію, можливо донесення документів, тож не відкладайте на останній момент.

Для виготовлення візи, окрім проїзних документів та запрошення ще потрібно юридично погоджене доручення на вивіз дитини за кордон. Таке доручення підписується обома батьками, тому у випадку розлучення батьків, проживання одного з батьків у іншому місті чи країні, смерті одного з батьків виникатимуть певні нюанси, і для їхнього залагодження потрібно більше часу. З червня 2015 року для отримання візи потрібно усім особам, які старші 12 років, здати відбитки пальців. І на це також потрібно згода батьків. Краще згоду на вивіз дитини за кордон, дозвіл на забір відбитків пальців оформити одним дорученням і у цьому доручення вказувати прізвища хоча б двох дорослих осіб, у разі несподіваної хвороби чи якихось інших непередбачуваних обставин дитина зможе поїхати під опікою іншої дорослої особи.

Також пакет документів повинен містити медичну страхівку та її копію, копію першої сторінки проїзного документу чи закордонного паспорта, фото розмірами 4,5 см x 3,5 см, копії внутрішніх паспортів батьків кожної дитини, свідоцтво про народження дитини і його копію (непотрібно у випадку, коли у дитини є закордонний паспорт), для вчителів можуть вимагати ще довідку

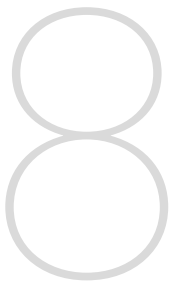
з місця роботи із зазначенням заробітної плати за останні півроку, для учнів – підтвердження фінансової спроможності одного з батьків (тобто, довідку з місця роботи з зазначенням заробітної плати за останні півроку або виписку з банківського рахунку). Перелік усіх необхідних документів можна уточнити на сайті відповідного Консульства.

Тож допоки для України діє візовий режим, залагодження усіх необхідних документів є досить непростю справою, але можливою. Головне, робити усе заздалегідь, не відкладаючи на останні терміни. Успіхів у реалізації молодіжних обмінів!

Людмила Роман

Координатор освітніх програм Лабораторії Громадянської Освіти «Пошук» Товариства Лева (Львів, Україна), вчитель Львівської академічної гімназії при Національному університеті «Львівська політехніка»

Джерела фінансування польсько-українського обміну

1. Національний центр культури: польсько-український обмін молоддю

Програма адресована дітям і молоді віком 12-18 років. У рамках даної програми існує можливість дофінансування проектів, що охоплюють перебування у Польщі групи української молоді разом із супроводжуючими дорослими, яка бере участь у проекті разом із групою польської молоді.

<http://www.nck.pl/o-programie-2/>

2. Польсько-українська рада обміну молоддю

Заснована польським та українським урядами. У Польщі Раду представляє Фонд розвитку системи освіти. У 2016 році на фінансування польсько-українських молодіжних проектів призначено 3 800 000 злотих.

<http://www.wymianymlodziezy.frse.org.pl/>

3. Польсько-німецька співпраця молоді

У рамках даної програми можна отримати фінансову допомогу на тристоронні проекти молодіжного обміну – для молоді з Польщі, Німеччини та третьої країни.

<http://www.pnwm.org/aktualnosci-i-projekty/aktualnosci/razem-z-ukraina/>

<http://www.pnwm.org/dotacje-do-projektow/trojstronne-projekty-wymiany-mlodziezy/>

<http://www.pnwm.org/dotacje-do-projektow/projekty-z-krajami-partnerstwa-wschodniego/>

4. Еразмус +

Молодь – Напряма 1. Освітня мобільність: молодіжний обмін, європейський волонтерат (EVS) та поїздки осіб, що працюють із молоддю. Обмін молоддю: проекти можуть бути присвячені будь-якій темі, найважливіша мета – здобування досвіду поза стінами школи чи вишу. У міжнародному обміні може брати участь молодь віком 13-30 років із щонайменше двох країн, з яких принаймні одна є країною, яка бере участь у програмі. Мінімальна кількість учасників проекту – 16 осіб, максимальна – 60. Обмін може тривати від 5 до 21 дня, без урахування часу на подорож.

<http://erasmusplus.org.pl/mlodziez/akcja-1/>

5. Міністерство національної освіти Польщі: міжнародний обмін молоддю

У зв'язку із створенням Польсько-української ради обміну молоддю, Міністерство національної освіти вже не надає прямої фінансової допомоги для проектів польсько-українського обміну. У 2017 році конкурс стосувався реалізації проектів із сфери співпраці молоді з такими державами: Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Ізраїль. Хоча конкурс не стосується співпраці з Україною, це може бути цікава можливість для шкіл, які мають партнерів в інших країнах.

<https://bip.men.gov.pl/strony/miedzynarodowa-wymiana-mlodziezy-konkurs-nr-de-wzp-263-1-2-2017.html>

6. Міністерство молоді та спорту України

У зв'язку із створенням Польсько-української ради обміну молоддю, з українського боку аналогічний до польського конкурс організовано Міністерством молоді та спорту. Проекти можуть здійснюватися як на території Польщі, так і в Україні. Тривалість обмінів – від 5 до 10 днів, у них може взяти участь від 10 до 40 осіб (однакова кількість з обох країн), віком від 14 до 35 років.

Посилання на останнє оголошення про конкурс:

<http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/29714>

7. Органи місцевого самоврядування

Рекомендуємо перевіряти можливості фінансування в органах місцевого самоврядування різних рівнів. Громади можуть мати у своєму розпорядженні певні кошти на міжнародну співпрацю – наприклад, на співпрацю з містами-побратимами, але не лише на це. Варто поговорити і дізнатися, чи можуть вони надати фінансову підтримку хоча б на деякі окремі потреби для реалізації молодіжного обміну. Варто також зацікавитися конкурсами, що оголошуються обласними (регіональними) муніципальними органами, – у рамках деяких із них може існувати можливість отримання фінансової допомоги на проекти, які підтримують багатокультурність, міжкультурний діалог, протидію стереотипам. Гарна ідея – уточнити, якими є актуальні пріоритети, і дізнатися, чи організатори конкурсу бачать можливість підтримки обміну, який ви запланували.

Кращі практики: Польсько-українська академія діалогу

Польсько-українська академія діалогу — це проект міжнародного обміну школярів з Гімназії ім. кс. Вацлава Рабчинського у Василькові і Сарненської гімназії в Україні, що був реалізований у кінці жовтня — на початку листопада 2014 року. Зустріч молоді стала результатом моєї участі у польсько-українській “Сватці”, організованій Фондом “Освіта для демократії” і Товариством Лева. Завдяки зусиллям цих двох організацій, учителі з сусідніх країн зустрілися під Львовом, щоби під час триденного інтенсивного курсу познайомитися ближче, дізнатися більше про школи, що беруть участь в обміні, та створити загальний план потенційного проекту обміну. Ми вибрали Сарненську гімназію з кількох причин. Крім добрих контактів із представницею Сарн, що, як мені здається, було вкрай важливим, плюсом стала також порівняно невелика відстань до цієї місцевості, що давало більше шансів встановити довготривалі відносини між нашими установами у майбутньому. Крім того, з попередніх розмов випливало, що наші учні живуть у схожому середовищі — невеличких містах, а також стикаються з подібними труднощами, а саме відсутністю віри у свої можливості та ініціативності, і негативним ставленням до школи. Додатковою перевагою було багатокультурне минуле Сарн і Василькова, що мало стати основою для нашого обміну.

Готова ідея отримала фінансову підтримку Міністерства освіти у рамках програми „Польсько-української молодіжної співпраці”¹. Основною метою Польсько-української академії діалогу було формування відкритості, що базується на діалозі та знайомстві з багатокультурною спадщиною малих батьківщин, а також демократичними механізмами на місцевому рівні. Крім того, програма давала можливість взаємної інтеграції шляхом ознайомлення з культурою і традицією партнерів, роботи у міжнародних групах та спільного відпочинку.

¹ Niestety z powodu niestabilnej sytuacji politycznej na Ukrainie program nie zakładał zorganizowania rewizyty.

Деякі заходи, що здійснювалися у ході реалізації ініціативи:

- Фоторепортажі про багатокультурність Василькова і Сарн

Учасники проекту ще перед зустріччю отримали завдання: ознайомитися з багатокультурним минулим своїх місцевостей і його відображенням у міському просторі. Після узгодження з українською стороною ми вирішили, що форма презентації зібраного матеріалу може бути довільною. Гімназисти з Василькова мали зробити одну фотографію, пов'язану з культурною різноманітністю міста, і розповісти, що зображено на фотографії. А українська група підготувала фільм з архівними та сучасними світлинами, доповнений інформацією про меншини, що проживали у Сарнах перед війною і тепер.

- Відеоконференція

За два тижні до початку проекту відбулася Скайп-розмова учасників та кураторів проекту. Через проблеми, пов'язані з інтернет-зв'язком, під час розмови ми обмежилися представленням учасників та взаємним вира-

женням радості від майбутньої зустрічі. Скайп використовувався також для спілкування між кураторами проекту і для індивідуальних розмов молоді перед і після зустрічі у Василькові.

- Фотоекскурсія Білостоком

У ході двогодинної екскурсії було представлено найгарніші пам'ятки архітектури Білостоку, а також місця, нерозривно пов'язані з багатокультурною історією міста. Наступного дня учасники показали свої фотографії, котрі були оцінені групою з метою вибору тих із них, які мали стати виставкою про культурне різноманіття Підляшшя.

- Освітні поїздки слідами багатокультурності Підляшшя

Поїздки передбачали знайомство з багатокультурною спадщиною нашого регіону, яку учасники мали увічнити за допомогою камер і представити у вигляді короткого фільму. Ми відвідали місця, пов'язані з конкретними національними, етнічними та релігійними групами. Починаючи з уніатської Святої Води, православного Супрасля, єврейської Кринки, і закінчуючи татарськими Крушинянами. Під час другої екскурсії ми поїхали з молоддю до Тикоцина, де про єврейську історію цього містечка дізналися завдяки міській грі з використанням квесту, тобто римованої історії з загадками. Завдяки перекладу квесту на англійську мову усі школярі взяли активну участь у грі. Це також змусило учасників говорити цією мовою, як мінімум у деяких групах.

- Дискусії

У ході проекту було організовано дві дискусії. Перша з них — зустріч з представниками муніципальної влади та місцевих організацій під назвою „Польський досвід у побудові демократії”. До розмови з школярами на тему успіхів та невдач польської трансформації ми запросили представників влади, Міського центру соціальної допомоги та місцевих громадських організацій. Друга дискусія проходила за моделлю оксфордських дебатів, яким передували заняття, присвячені підготовці публічних виступів. Теза, яку самостійно сформулювала молодь, стосувалася актуальної і спільної для обох сторін проблеми: „лише виїзд за кордон дає шанси на краще життя”. Обидві сторони (пропозиція і опозиція) були змішані, а мовами дебатів були польська і українська.

- Гепенінг

В останній день обміну відбувся гепенінг „Відкрийся до діалогу”. На старих полотнах молодь намалювала символи толерантності і гасла, що закликають до діалогу. Під час проходження вулицями міста учасники роздавали листівки з інформацією про проект, а також переваги ведення діалогу.

- Інтеграція

Протягом усього періоду обміну створювалися умови для взаємної інтеграції. Починаючи з роботи у польсько-українських групах, закінчуючи конкретними пунктами програми. Ключовою для створення позитивної атмосфери у групі була так зв. „нічка у школі”, під час якої ми знайомилися один з одним за допомогою представлення своїх культур веселими способами, спортивних занять, інтеграційних ігор, підготовки спільних страв та солідарного порушення тиші у нічний час. Наступного дня проводилися інші заходи для створення гарної атмосфери у групі, наприклад, за допомогою гри в кеглі та занять на тренувальній стіні для скелелазіння.

Труднощі під час реалізації ініціативи

- На мій подив, значною проблемою виявився набір п’ятнадцяти учасників обміну з Василькова. Швидко сформована група бажаючих з часом зменшилася наполовину. З неформальних розмов зі школярами та батьками випливало, що демотивацією стала відсутність візиту-відповіді. Виявилося також, що у нашій громаді функціонує негативний стереотип українця, особливо такого, який живе на Волині.
- Перед приїздом було створено сторінку проекту на Фейсбуці², завдяки чому стали можливими перші контакти між учасниками, але, з другого боку, призвело до того, що розпочаті віртуальним шляхом знайомства породили “спротив” “нових друзів” у відповідь на інформацію про необхідність прийняття в гості іншої особи, запропонованої вчителями.
- Першим заходом у рамках проекту був конкурс на найкращий логотип. Свої пропозиції могли надсилати школярі з Василькова та Сарн. Потім

² <https://www.facebook.com/Polsko-Ukrai%C5%84ska-Akademia-Dialogu-273778809497116/>

проходило голосування на Фейсбучці, метою якого був вибір найпопулярнішої, і тим самим переможної роботи. Українська сторона відмітила мінус такого механізму, пов'язаний із тим фактом, що в Україні Фейсбук не такий популярний, як у Польщі.

- Тридцятьох учасників обміну було поділено на 6 груп, завданням яких стала підготовка коротких фільмів про багатокультурність Підляшся. Поділ був зумовлений насамперед кількістю наявних камер. Однак швидко виявилось, що у групах занадто багато осіб, а комп'ютерна техніка школи є недостатньою, щоб задовольнити вимоги програм для обробки зображень. Це призвело до втрати ентузіазму у частини учнів та синдрому „пасажира, який їде зайцем”. Обмежена кількість часу, пов'язана з інтенсивною програмою, додатково ускладнювала виконання цього завдання.
- Спочатку планувалося вибрати англійську мову як мову обміну. Проте реалії поставили ці наміри під сумнів. Виявилось, що мовні уміння та навички як польських, так і українських учасників були дуже різними. Крім того, молодь швидко сама по собі переходила на рідну мову, помічаючи, що друга сторона досить добре її розуміє. Через це на прохання учасників ми погодилися на використання польської та української мов, хоча до кінця зустрічі ми намагалися створювати умови для вживання англійської мови.

Незважаючи на описані вище труднощі, як ініціатор та координатор вважаю цей обмін важливим кроком у побудові кращих відносин між ровесниками з Польщі та України. Про його виняткове значення для обох сторін нехай свідчить відгук одного з учасників. *„Під час цього тижня ми знайшли нових друзів. Ми обмінювалися думками, говорили про те, що нас цікавить. Спільні поїздки лише поглиблювали знайомство і радість. Як сказав хлопець з України, Кирило Панцюк, “пройшов лише тиждень, а ми вже стали сім'єю”. У день від'їзду кілька осіб розплакалися, усім було сумно. Коли українські колеги сіли в автобус, ще довго учасники проекту прощалися “через вікно”. Щоб розрадити їх і самих себе, ми обіцяли їм, що колись до них приїдемо. Маємо надію, що виїзд української групи не перерве нашого чудового знайомства. Якщо у вас буде можливість брати участь в обмінах, довго не вагайтеся. Пізнання нової культури і знайомства з новими людьми — це незабутній досвід”.*

Марюш Соколовскі

10

Кращі практики: Бажання, натхнення, ідеї – тобто вже п'ять спільних обмінів

Чи може звичайний сільський вчитель стати координатором міжнародного проекту і, що для цього необхідно? Відповідь - так, може. З власного досвіду прокоментую деякі нюанси роботи в напрямку написання та реалізації міжнародних проектів українськими вчителями в тандемі з міжнародними партнерами, зокрема, колегами з Польщі. Я, Сергій Кравченко, вчитель географії і біології звичайної селищної гімназії на Прилуччині Чернігівської області в співпраці з Аліною Кієрод з Ручане-Ніда республіки Польща на сьогодні реалізували вже п'ять міжнародних проектів в рамках євроінтеграції української молоді, з метою розвитку та підтримки обдарованої молоді сусідніх країн, вивчення та порівняння традицій, побуту, освіти, культури та розвитку демократії. Але все по порядку, з чого все розпочалось? Насамперед необхідно поставити перед собою проблему, чи необхідно тобі, українському вчителю щось змінювати в освітній системі? Якщо так, то рухаємось вперед. Далі визначаємо цілі, тобто на конкретних прикладах показати учням української школи як євро-інтегровані їх однолітки в Польщі? Яка у них система освіти? Як в Польщі дбають про обдарованих і здібних учнів? Як в Польщі розуміють демократичні цінності? Ці приклади не повинні бути заочними, учні повинні бачити це наочно, бути певний час в тому середовищі, «жити» в тій країні, не завдяки екскурсіям, а в програмі обміну досвідом. Таким чином, коли мета, цілі та об'єкт дослідження викреслені, є необхідність знайти партнерів і звичайно уміти писати проекти. Мені поталанило в 2008 році познайомитися з гарними людьми,

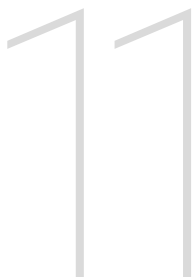

що є професіоналами в своїй справі, а саме тренерами з проєктної діяльності, з інноваційних освітніх технологій, майстрами з навчання лідерських навичок та формуванню партнерських відносин між Україною та Польщею. Це паньки Оксана Чабан, Людмила Роман, Надія Кріт з громадських організацій «Товариство Лева» та «Пошук» з міста Львів; пані Неля Лавріненко зі Спілки Української Молоді в місті Чернігів; пані Мартина Богачик та Єва Браха з Варшави. Так звані СВАТКИ тобто цікаві, професійно спрямовані зустрічі між польськими та українськими вчителями для обміну досвідом та налагодження майбутніх партнерських відносин, де кожна людина змогла презентувати свій край, свою школу і знайти колегу для написання майбутнього проєкту дозволили мені потоваришувати з багатьма поляками та знайти ту колегу, яка мислила так само як я. Таким чином на СВАТЦІ в Львові я познайомився з президентом громадської організації «Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży» в Ручане-Ніда Аліною Кієрод для спільної співпраці, яка триває і до цього часу. Які труднощі виникали під час написання проєктів? По перше, це мовна п'ірва, особливо при перекладі (я маю на увазі он лайн перекладачі з інтернета) текстів при інтернет спілкуванні. До речі «на живо» спілкуватися українцю із поляком одне задоволення плюс тре-

нування пам'яті. По друге, треба знайти в своєму щільному учительському графіку роботи вільний час, щодо даного напрямку проектної роботи, але якщо ви цим «горите», і це цікаво вам і вашим вихованцям, то можливо, це не є проблемою. По третє, завчасно необхідно потурбуватись про супровідні документи для вас особисто та ваших учнів, щодо виїзду за межі України (а це я вам скажу дійсно значний обсяг роботи - закордонні паспорти, їх візування, страхові полюси, нотаріально завірені і правильно складені довіреності батьків на дозвіл вивозу дитини за кордон, зв'язок з візовим центром щодо подачі документів, бронювання квитків, переїзд, консультування, дозволи з місцевих відділів освіти та багатьох інших паперових труднощів, що передуватимуть виїзду за кордон групі по міжнародному проекту). Та в решті решт, коли ви все це «подолаєте», ви та ваші учні отримаєте величезні бонуси у тому, що матимете змогу особисто побачити одну з країн Євро Союзу власними очима, порівняти рівень життя, освіти, культури, побуту, побачити і на собі відчути, що таке європейські демократичні цінності. Ви знайдете для себе нових друзів. А головне, по поверненню додому, ви вже станете НОСІЄМ нової, корисної інформації, як для колег так і для громади того краю де проживаєте. Мені поталанило все це відчути на собі, побувати в маловідомих місцях Польщі: 2010 рік - Бещади, 2012 рік - Владіславово, 2014 рік Ручане - Ніда, 2015 рік - Варшава-Ольштин-Піш, 2016 рік Ручане-Ніда. Маю надію, що моя співпраця з польськими партнерами не закінчена, а продовжується тому, що є натхнення, ідея та бажання. Зичу дорогим моїм колегам успішних проектів та партнерів-одномудців. Щастя вам!!!

Сергій Кравченко

Додатки – зразки документів

Додаток 1 / Załącznik 1

LIST INTENCYJNY O WSPÓŁPRACY/ УГОДА ПРО НАМІРИ СПІВПРАЦІ

§1

Niniejszy list intencyjny został zawarty między następującymi Stronami: (nazwa, adres szkoły) reprezentowaną przez Dyrektora Szkoły (imię i nazwisko) oraz (nazwa, adres szkoły) reprezentowaną przez Dyrektora Szkoły (imię i nazwisko).

Сторонами, що уклали цю угоду про наміри співпраці, є: (назва та адреса школи), в особі директора (ім'я та прізвище), та ***** (назва та адреса школи), в особі директора (ім'я та прізвище).

§2

Poprzez podpisanie niniejszego dokumentu strony potwierdzają wolę współpracy między zespołami nauczycielskimi i uczniowskimi dwóch szkół.

Цим документом сторони підтверджують добру волю співпраці між учительськими та учнівськими колективами двох шкіл.

§3

Przedmiotem współpracy jest realizacja wspólnych projektów skierowanych do uczniów i nauczycieli, które będą wdrażane zarówno na terytorium Polski, jak i Ukrainy. Wspólne projekty będą dotyczyły, w szczególności, wymiany doświadczeń i doskonalenia zawodowego nauczycieli, a także stworzenia warunków dla dialogu i wzajemnego poznawania uczniów dwóch szkół.

Предметом співпраці є реалізація спільних проектів для учнів і вчителів, що здійснюватимуться як на території Польщі, так і в Україні. Спільні проекти стосуватимуться, зокрема, обміну досвідом і професійного вдосконалення учителів, а також створення умов для діалогу і взаємопізнання учнів двох шкіл.

§4

Partnerstwo gimnazjów ma długoterminowy charakter. Współpraca została nawiązana na początku 2013 roku najpierw zaocznie, zaś w październiku 2013 roku we Lwowie omówione zostały ogólne kierunki działań, a szczegóły dalszej współpracy omawiane będą podczas spotkania w Czarnkowie w lutym 2014 roku.

Партнерство гімназій має довгостроковий характер. Співпраця зав'язалася на початку 2013 року спочатку заочно, у жовтні 2013 у Львові обговорено загальні напрями діяльності, а подробиці подальшого співробітництва обговорюватимуться під час зустрічі у Чарнкові у лютому 2014 року.

§5

Niniejszy dokument ma charakter deklaracyjny i nie stanowi prawnego, ani finansowego zobowiązania dla żadnej ze stron.

Даний документ має декларативний характер і не є ані юридичним, ані фінансовим зобов'язанням для жодної із сторін.

§6

Niniejszy dokument sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w języku polskim i języku ukraińskim, po jednym dla każdej ze stron.

Даний документ складено у двох однакових примірниках українською та польською мовами, по одному для кожної із сторін.

.....
data, podpis / дата, підпис

.....
data, podpis / дата, підпис

Додаток 2 / Załącznik 2

***** гімназія
790**, м. Львів, вул. *****, ** /
***** gimnazjum
790**, Lwów, ul. *****, **

ZAPROSZENIE / ЗАПРОШЕННЯ

Gimnazjum Publiczne w ***** zaprasza nauczycieli i młodzież z ***** Gimnazjum do realizacji wspólnych projektów w oparciu o list intencyjny w terminie od 19.02.2014 do 19.02.15.

Публічна Гімназія в ***** запрошує вчителів і молодь з ***** гімназії до реалізації спільних проектів відповідно до угоди про наміри співпраці протягом 19.02.2014 - 19.02.15.

W szczególności zapraszamy przedstawicieli ***** Gimnazjum do C***** na spotkanie nauczycieli, które odbędzie się pod koniec lutego 2014 roku, na spotkanie młodzieży szkolnej i nauczycieli z Niemiec, Polski i Ukrainy w maju 2014 roku w ramach projektu polsko-niemieckiej wymiany młodzieżowej, na wymianę młodzieży i nauczycieli z Polski i Ukrainy pod koniec 2014 lub na początku 2015 roku.

Зокрема ми запрошуємо представників ***** гімназії до Ч***** на зустріч вчителів, яка відбуватиметься наприкінці лютого 2014 року, на зустріч шкільної молоді і вчителів з Німеччини, Польщі та України в травні 2014 року у рамках проекту польсько-німецького обміну молоддю, на обмін молоддю і вчителів з Польщі та України наприкінці 2014 або на початку 2015 року.

Zapraszamy do współpracy nauczycieli/opiekunów i uczniów zgodnie z niżej podanymi listami uczestników projektów.

Запрошуємо до співпраці учителів/опікунів та учнів відповідно до нижченаведених списків учасників проектів.

Zobowiązujemy się do zapewnienia uczestnikom wymiany zakwaterowania i żywienia (w przypadku wymiany młodzieżowej w ramach projektu wymiany polsko-niemieckiej – częściowego zwrotu kosztów podróży, zapewnienia zakwaterowania, żywienia i ubezpieczenia uczestników)

Зобов'язуємося забезпечити учасникам обміну проживання та харчування (у випадку обміну молоддю у рамках проекту польсько-німецького обміну — часткове повернення транспортних витрат, забезпечення проживання, харчування та страховку для учасників)

Z poważaniem / З повагою

Lista nauczycieli/opiekunów i dzieci/uczniów
Список учителів/опікунів та дітей/учнів

	Imię i nazwisko	Paszport	Data urodz	Obywat.
	K***** A*****	E*7***** Wydany: 21.03.2008 Ważny do: 21.03.2018	**.*.19**	Ukraina
	S***** Z*****	P*6***** Wydany: 19.07.2006 Ważny do: 19.07.2016	**.*.20**	Ukraina
	****	****	****	****
**.	T***** I*****	E*5***** Wydany: 22.09.2008 Ważny do: 22.09.2018	**.*.20**	Ukraina

Додаток 3 / Załącznik 3

C***** , 03.11.2014

**Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
we Lwowie**
Lwów, ul. Iwana Franki 108,
Ukraina 79011
Konsul Generalny
J***** D*****

Szanowny Panie Konsulu,

W imieniu Gimnazjum Publicznego w C***** proszę o wydanie wizy Schengen dwuletniej wielokrotnej na termin 10.11.2014 - 10.11.2016 nauczycielom i uczniom ***** Gimnazjum:

1. R***** L*****
  2. M***** O*****
*****
- ** . V***** N*****

Wyżej wymienione osoby są zaproszone do uczestnictwa w realizacji projektu współpracy między Gimnazjum Publicznym w C***** , szkołą w R***** (Niemcy) i ***** gimnazjum we L*****. Współpraca między szkołami trwa już od czterech lat, wspólnie zrealizowaliśmy kilka projektów wymiany nauczycieli i młodzieży na terytorium Ukrainy i Polski. Obecnie przygotowujemy się do spotkania młodzieży w Niemczech w 2015 r., a w okresie 25.11 – 5.12.2014 planujemy spotkanie robocze w celu przygotowania projektu.

Zapewniamy zakwaterowanie i wyżywienie gościom z Ukrainy w czasie ich pobytu na terytorium Polski. Ponieważ środki na sfinansowanie pobytu gości z Ukrainy w Polsce najczęściej pochodzą ze środków budżetowych oraz społecznych Unii Europejskiej, zwracamy się z uprzejmą prośbą o zwolnienie z opłaty wizowej.

W przypadku, gdyby były konieczne dodatkowe informacje dotyczące naszego Gimnazjum lub współpracy z partnerami, proszę o bezpośredni kontakt telefoniczny pod nr tel. +48***** lub za pośrednictwem poczty elektronicznej *****@*****.**.

Dane paszportowe:

	Imię i nazwisko	Paszport	Data urodz	Obywat.
1.	R***** L*****	E*7***** Wydany: 21.03.2008 Ważny do: 21.03.2018	**..19**	Ukraina
2.	M***** O*****	P*6***** Wydany: 19.07.2006 Ważny do: 19.07.2016	**..20**	Ukraina
	****	****	****	****
**.	V***** N*****	E*5***** Wydany: 22.09.2008 Ważny do: 22.09.2018	**..20**	Ukraina

Z poważaniem

R***** B*****

Szkolny koordynator
współpracy międzynarodowej

Публікація «Польсько-український обмін молоді – інформаційний посібник» доступна на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства — Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна». Певні права захищені на користь авторів та Фонду «Освіта для демократії». Публікацію підготовлено в рамках програми RITA – Зміни в регіоні, що реалізується Фондом «Освіта для демократії», за фінансової підтримки Польсько-американського фонду свободи. Дозволяється будь-яке використання матеріалів за умови збереження даної інформації, в тому числі про застосування ліцензії, про власників прав та про програму RITA. Текст ліцензії доступний на сайті <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>.

Fundacja Edukacja dla Demokracji
Фонд «Освіта для демократії»
ul. Nowolipie 9/11
00-150 Warszawa
Польща

www.fed.org.pl